

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:			
Helyben:		Vilékre külföldre:	
Egy évre	10 kor. — III.	Egy évre	12 kor. — III.
Fél évre	5 —	Fél évre	6 —
Negyed évre	2 — 50	Negyed évre	4 —
Egy hónap	1 —	Egy hónap	1 — 70

Egyes szám ára 4 fillér.

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
Felolvasó szerkesztő: **Ifj. MÓRICZ PÁL.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Másolós példát sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosabban. Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Tiszta választások.

Debreczen, április 18.

(K.) Most, hogy az összeférhetlenségi törvényt revidálja az arra küldött bizottság, kitünő alkalmunk van belátni a kohó titkaiba, hogy tulajdonképpen tisztán csak bolondozás az egész manőver, nem pedig becsületes ezéllal kitűzött törvény alkotás, amelylyel az eddig halomra gyült szemetet elsöpörni akarnak.

Az a bizonyos lóláb ott mutatkozott először, a mikor arról volt szó, hogy a kormány adhat-e a képviselőnek pénzt a megválasztatásához.

A képviselői állással összeférhetetlen azon képviselőnek állása, aki megválasztatásához a kormánytól pénzt, vagy pénztérteket fogadott el és pedig akár közvetlen, akár egy pénztár, vagy más közügy közvetítése által.

Ez volt röviden Holló Lajos indítványa, amely kétségtelenül rövidségével elég világosan tiltja meg azt, hogy a kormány akár közvetlenül, akár közvetve pártkasszája által pénzével mandátumokat vásároljon a saját maga dicsőségére.

A kormány tehát, amely ettől a passzustól annyira félt, annak a tiszta

választások terén jóra való szándéka egyáltalán nem is lehet.

Igazolja ezt az a neveltséges és valóban czirkuszba való argumentálás, amelylyel Szivák Imre is, de maga Plósz miniszter és még többen is elhárítani igyekeznek ezt a kellemetlen pár sort, amelylyel a parlamentet úgy lehet faragni, ahogy csak jól esik. Az elv pedig mégis úgy szól, hogy tiszta választás. Aki tehát egész életén át becsületes volt és sohasem tudott hazudni, ime itt a kitünő alkalom, tanulja azt meg a nagy uraktól, mert aki még tovább is annak a látszólag akar hivatkozni, hogy Magyarországon tiszta parlamentet akar, aki azt hirdeti, hogy perhonestálja a megvesztegetést és ime mikor a legérzékenyebb üterére tapintanak, emnyire elárulja, hogy igenis neki szüksége van a kormány vesztegetési pénzekre, aki tehát ilyen ellentétbe jő azzal, a mit tesz, azzal, amit mond, az hazudik.

Kár tehát annyit hazudni a tiszta választásokról, mikor azok piszkosabbak lesznek, mint valaha voltak.

A debreczeni orvosszövetség és a kereskedelmi miniszter.

(A betegsegélyző pénztárak reformja.)

I.

A debreczeni orvosszövetség a kereskedelmi miniszter azon törvényjavaslat kérését, mely a munkások betegség esetére való biztosításról szól a közgyűlésen tárgyalta az orvosszövetség. Erdekes és figyelemre méltó megállapodásokra jutottak. — Határozatot is hoztak bizonyos fontosabb elvi módosításokra vonatkozólag.

Dr. Burger Peter a szövetség másodtitkárának ismertetése alapján, a melyet alább közlünk, határozatba ment, miszerint ily értelemben felterjesztést intéznek a kereskedelmi miniszterhez, megkeresik valamennyi orvosi fiókszövetséget, és fölkérik az országos képviselőket is, hogy a törvényjavaslatot határozati javaslatukban, 12 pontban összesített kívánalmaik szerint módosítsák.

Az orvosszövetség ezen országos érdekű felterjesztését és javaslatát főbb pontjaiban közöljük.

A debreczeni orvosszövetség ez intézménynek három irányban való reformját tartja szükségesnek.

1-ször. Kell hogy a pénztárak vala-

Proféczia.

A „Debreczen” eredeti tárcája.

Az életet úgy fogom leélni
Egy darabig míg csak tudok remélni,
Egy ideig, míg a tavaszba járok
Az Ideálra várok, egyre várok...
S f. löttem gyorsan suhannak az évek,
Kevesbednek a vágyak, a remények
S egyszer csak megfakult mezőkön járva
Reám borul a lemondásnak árnya.
Mögöttem minden, ifjuság és álmok,
És körülöttem porba hullt virágok,
Elöttem pedig szürke semmiségbe
Egy sápadt esillag kialuvó fénye...
Mit hiába, csak nem tudok elérni...
— Az életet így fogom leélni!

Milotay István.

Csángó emlékeimből.

A „Debreczen” eredeti tárcája.

I.

Irta: **Rubinyi Mózes.**

Azon kell kezdenem, hogy megmagyarázom a nevemet. Mert magyarazatra szorul. Valahányszor csak hallottak ismerőseim arról, hogy tavaly nyáron az Akadé-

mia nyelvtudományi bizottsága s a Magyar Nyelvőr megbízásából és támogatásával csángó telepeket jártam be, csaknem mind a bukovinai viszonyokról kérdezősködtek tőlem.

Hát igaz, Bukovinában is laktak csángók. Csakhogy ezek leginkább másfélszáz esztendeje, hogy kikerültek bazánkból. A magyar határ mellett laktak, ugyanazon uralkodó alattvalói maradtak, s így a politikai alakulás is csak könnyit sorsuk. Ha bajuk van hazatérnek, idehaza legalább van hazájuk, ha kenyerük nincs is.

Egészen másképpen van a voltaképeni, az igazi csángók, a moldvaiaknak dolga.

Történetük a mult homályba vész. Ők maguk sok helyen szittya ivadéknak mondják magukat és ősüknek Attilát emlegetik. Utánuk több utazó is hun maradványoknak nevezte őket. De történeti dalaink szerint csak annyit állíthatunk biztosan, hogy ezek a csángók magyar földről, talán a szekelyek közül kerültek ki Moldvába.

Sajátságos, és szomorú e szegény csángók helyzete Romániában. Magyar érzésűek és áhitattal hallgatják a magyarországi híreket. Gyűlölik az oláhokat, a kik fiaikat megkínózzák az iskolában, mialatt kitanítják a magyarságukból és megtanítják az oláhra, a kik el-eldöngetik a ka-

tonasorban tengődő szegény esángó fiaikat, ha nehezen megy a fejükbe az oláh kommandó.

Sok olyan fatut találtam, a melynek lakói ungasok (így hívják az oláhok a csángókat) de már egy szót sem tud magyarul. S ez az oláh nemzetiségi térítés már évszázadok óta egyre tart.

Száz éve még Szabófiaún — e legnépesebb csángó fészekbe — nem akart fegyvert fogni a csángó a muszka pártján, a török ellen. Azt mondta, hogy a míg meg nem mutatják igazi ura, a magyar király iralat, nem küzd senki mellett, senki ellen. S mikor a muszka generális az erószakhoz fogott, kapával, kaszával ment neki a tengeri orosz armádiának, s piros vére elöntötte a buja szabófiaivi mezőket. Magyar revolúciónak nevezik maiglan e lázadást az oláh történetírők.

... Mikor köztük jártam, csak szerettem e tiszta magyar vendégszerető embereket. Most, hogy nem hat a fülembe panaszk az oláh ellen, a kit gyűlölnék, s a magyar ellen, a kit szeretnek, körülveszi őket a távolság miszticizmus, s lelkem gyakran visszatér hozzájuk, hiszen egész életük apró, egyszerű és megható regények sorozata.

Írás ritkán szól róluk, s még abban

mennyi munkabíró és keresetképes iparost és munkást bizonyos centusig tagjai közé sorozhassanak és ezeknek hozzá tartozóival együtt csekély keresetükhöz mért tagdíj fejében teljes korlátlan betegápolást és gyógykezelést biztosítsanak.

2. Kell, hogy a pénztárnál e célra elegendő szamu, kellően fizetett orvos álljon a tagok rendelkezésére, a kik általánosan nyugdíjkepesek legyenek.

3. Szigorú állami felügyelet alatt az ily pénztárak ama törvényhatóság főorvosa vagy egészségügyi előadoja vezetése alatt, szigorú egységes szabályrendeletek szerint kell, hogy vezetessenek, és lehető szigorral ellenőriztessenek és büntetessenek minden esetleges visszaélések.

E hármast feladat tekintetéből bírálva fenti tervezetet abban mi orvosok; kiknek nemcsak saját érdekeinket de mint a betegek és szenvedők mindenkor hivatott buzgó apolói és gyanolítói a tagok érdekét is vedenuk kell: sajnos igen keves megnyugtatót találunk.

A 19. fejezetben mintegy 209. §-ból álló törvényjavaslat tervezet egyszeri olvasásra már megdöbentti az orvos szívet, látva hogy ily országos nagy horderejű intézmény tervezetében annak legfőbb, legkülönösebb faktora punctum salientis, az orvos alig reszesül neki figyelemben. Ez azonban csak látszólagos, mert behatóbb tanulmányozásainál az egyes oknak csakhamar rájövünk, hogy van biz abban több a kelletlen is rolnuk, de nincs benne köszönet.

Fajdalmas, keserű esalodás e tervezet az orvosokra nevez. kik már-már egy szebb jövő hajnalát véltük derengeni a Belügyminiszter ur orvosi díjszabályozása tényében és egyéb sokféle ígéretein. Reményeinket alaposan esökkentette e tervezet. Ismét rolnuk, nélkülünk kívánnak határozni. Ismét a mi zsebünkre, a mi munkáinkra törnek, avval akarnak humanusak, jótékonyak lenni, a mi a miénk, ami a mi kenyerünk. Amily szép, nemes és magasztos az

eszmé hogy állami kényszer és felügyelet alatt gondoskodás történjék a szegények és elhagyottak betegápolásáról, oly szerencsétlen sajnos a tervezet is a kivitelben. En, megvallom bünömet, azt reméltem, hogy a b. s. pénztárnál eddig szerzett tapasztalatok jobban tájékozzák majd ama köröket e téren. Melyrehatóbb, üdvösebb reformokat vártam minden irányban úgy a mi, orvosok, mint a pénztár tagjai érdekében.

Vártam országos szervezést szövetkezeti rendszerben teljesen orvosi vezetéssel mint egyedül hivatott öreivel a közegészség fontos ügyének.

A mit kapunk, miről a tervezet szól a régi rendszer meghagyása című sundam bundam, csupán egy központi szervvel megmegtoldva. Az hogy a belépési kötelezettséget kiterjeszti a centus emelésevel, hogy önkéntes belépést engedélyez, hogy a mezőgazdasági és házi családokra is kiterjeszti a belépési kötelezettséget.

Mindezek nem előnyök a tagok és határozottan sérelmesek az orvosok szempontjából. Nem kívánom a részletes tárgyalását e javaslatnak, hol pontonként is rámutathatnék; csak általánosságban fejezem ki, hogy a humanizmus és jótékonyág ellen is oly durva sérelmeket tartalmaz e tervezet, melyeket mi orvosok a magunk sérelmei mellett el nem hallgathatunk.

Ilyen a betegágyasokról intézkedő rész és a 20. bek. megszorított kezelési tartam kimondása. Továbbá az izakosságól eredő bajok gyógykezelésének eltiltása. Ifjúkori vagy legalább rég mult idők bünciert esinált, mert lakoljon a beteg és családja. Mit tegyen a szegény beteg azon 20 heten túl? Mit tegyen a betegágyas nő, ha nem tud 6 havi tagságot kimutatni. Mert ninesen határozottan kiterjesztve a tagok családjaira it a betegápolás kötelezettsége? Nem bírja a pénztár? Hat mire való a betegápolási alap? Szabad országos szervezetnek így fukarkodni? Méltányos-e, hogy az állam csak hatalmát fejleszse, kiterjeszse ez

intézményekkel szemben anélkül, hogy hatóság támogatásában részesítene?

Szabad-e, ha országos szervezetről van szó, csupán költség kimelés okából a többnyire fokozottabb mérvben reaszorult családtagoktól a kezelést megvonni? Szerintem nem. Az állam hivatása véleményem szerint azt diktálja, hogy bármibe kerüljön is, e haza minden szük viszonyok között élő tagja orvosi betegápolásban részesíttessék.

Az állam, midőn ezután köteleességét teljesíti legdrágább factorával, emberanyagával szemben ne akarjon ezzel is üzernedni.

Ev. ref. egyetemes konvent.

— Budapesti levél. —

Április 18.

Az ev. ref. egyetemes konvent szerdán delelőtt 10 órakor kezdte meg tanácskozásait a Lónyay-utcai gimnázium dísztermében. A konventi tagok közül ott voltak:

A dunanelleki kerületből: Szász Károly püspök, Szilágyi Dezső főgondnok, Baksay Sándor, Cseh Ervin, Szilágyi Aron, Kovacs Albert, dr. Vécsey Tamás stb. A dunantuli kerületből: Antal Gábor püspök, Tisza Kalmán főgondnok, Czike Lajos, dr. Darányi Ignác, Körmendy Sándor stb. Az erdélyi egyházkerületből: dr. Bartók György püspök, báró Bánffy Dezső főgondnok, Sándor János, Simó Lajos, Zeyk Gábor.

A tiszáninneni kerületből: Kun Bertalan püspök, báró Vay Bela főgondnok, Fejes István, Bernáth Elemér, Radacs György és Dokus Ernő pöttag. A tiszántuli kerületből: Kiss Áron püspök, gróf Dégenfeld fő-

az évtizedekre meg-megszakadó irodalomban is szép szerepe jutott városunknak.

Talán nem a véletlen játéka, hogy három nyelvészeti tanulmányutal tettek eddiglen Moldvába, s e három közül kettőt a kalvinistaság és a magyarság Romájának szülöttei jártak meg.

Elöttem — most husz éve — anyagi bajokkal küzdve két fiatalember járt a Szereth és a Moldva partján, idegenbe szakadt csángóink között Munkácsi Bernát, összehasonlító nyelvészetünk künösége volt az egyik, s a másik városunk szülötte, a nagynevű orientalista: Kunos Ignác. Öreg emberek még emlékeztek a két rongyos magyarföldi vándorfiura. Az emlékezés és szeretet könyvei futottak végig arezükon, mikor meséltem nekik, hogy mi lett abból a két magyarországi gyerekből. Tiszteletüket is elküldték nekik általam, mondván: jussanak eszükbe a szegény csángók, s aztán tegyenek valamit a „beesületes” magyar minisztereknél.

A legfájóbb betegség bántja őket. Magyar nemzeti érzésük haldoklik, s nem érzik, nem tudják betegségüket. Az ugynevezett „közjogi viszonyok” tiltanak minden efféle orvosságot, korszadoka őt oláh lakosok, a magyar nemzet államnak ninesen semmi joga.

Csak hogy a szív nem az agynovezett „közjogi viszonyok” szerint dobog. S ez nagyon szomorú ő náluk. Szívök lelkök küzd az oláh terítés ellen, de a küzködesben

győztesek nem lehetnek. A szigetet előnti a tenger árja, lebuknak a küzdelemben, öszzereszkadnak az oláh, s az idegen papok nyomása alatt, s azután mi sem hirdeti az emléküket, csak egy-egy idegen földbe beásott, magyar feliratu korhadt fakereszt.

A moldvai csángók tudják magukról, hogy magyarok, mert hiszen él még emlékezetükben „Nagy-Magyarország” a hoi „tisztább a tanács” (beszéd), mint ő náluk.

A Szereth partján és mellekein laknak s éjszaki és déli csángókra oszlanak.

A déliek Dakai nevű román kerületi székvarostól délre laknak. Ezek között találhatjuk a legnépesebb és legtisztább csángó falvakat.

A mint az ember Bakauból délre elindul, a Szereth partján, sorra éri Luzi, Kalugara, Bogdanfalva, Nagypatak, Forrófalva, Klézse magyar falvakat: a Szereth jobb partján; a tulsón: Valeni, s messze délen Ad Juddal szemben, Ploskucén falukat. Ezek a nagyobbak s azok, a melyekben az összes lakosság magyar. Rendszerint három ember van ezekben a falvakban, a ki nem tud magyarul: a pap (többnyire német, vagy olasz misszionárius barát; a világi papok csak most kezdenek tert foglalni, s ezek tanulgatnak is magyarul), a jegyző és a tanító. A mikor a gyermek az iskolába kerüi, alig tud egy hangot oláhu, mikor pedig kikerül, már szavainak egyharmada oláh.

A falvak szép fekvésűek. Egy sen a völgy fenekén épült, mert a Szereth termékeny lapályat termőföldnek használják mindenütt. A falvakat a hegyoldalakban építették úgy, hogy a vasutról, (a melynek állomása van Forrófalva és Bogdanfalva mellett, csaknem mindent látni lehet, csak egyet nem, azt, a melyik tul van a hegyeken, egy eldugott völgyben, és amelyiket idehaza a legjobban ismernek. Klézset értem, a melyet annyira híressé tett szerencsétlenül járt, csángó születesü régi papja, Petras Inceze János, vagy a hogy a nép ismerte es emlékszik rá: pater János, a ki Rokonföldi név alatt írogatott a „Magyar Nyelvör”-be. Ő maga gyakran eljart hozzánk s az Akadémiával érintkezésben állott.

Petras Inceze János negyven esztendeig volt pap Klézsan, mignem 1886 szept. 6-án a meg eleterős aggyastyan rablógylkosoknak esett aldozatul. Megöletésének körülményeit nem derítette ki az akkori román hatóság. Annyi bizonyos, hogy saját szobájában támadtak rá, a klézsei paplak ama kis, hoszszukás szobájában, a melynek egyetlen ablaka az épület mellett való kamarára szolgál. A mikor Neumann, a bogdanfalvi pap megtudta az esetet, gyalog sietett át székelyhelyéről a szerencsétlen pap lakására, a hol borzasztó látvány tárult clebe. Véres fejjel, sárga arezczal, de egyenes fejtartással sétált a szobában a szalas termetű Petras. Neumannt nagyon szerette Petras és bár megismerte gyilkosait hangjukról, nevéket nem akarta neki sem megmondani.

gondnok, Szabó János, gróf Tisza István, Dóczy Imre stb.

A konventben Kun Bertalan püspök és Tisza Kálmán elnökölték.

A konventet Kun Bertalan püspök imája nyitotta meg. Ezután Tisza Kálmán világi elnök üdvözölte a megjelenteket és kérte buzgalmukat a konvent fontos munkájához.

Kun Bertalan püspök emlékezett meg ezután Tisza Kálmán 70 éves születésnapja évfordulójáról. Az egyházkerületi közgyűlések által az 1901—3 ciklusra választott konventi tagok bejelentése és igazolása Sas Béla jegyző előadása alapján történt.

A szakbizottságok megalakulása után megválasztották a bíróságokat. A rendes bíróság tagjai lettek: Antal Gábor, Fejes István, Szabó János, gróf Dégenfeld József báró Bánffy Dezső, Szilágyi Dezső, Mezey Albert rendes tagok; Szász Károly Sándor János, Molnár Béla, Bernáth Elemér, Horthy István póttagok.

A rendkívüli bíróság tagjai lettek: Szász Károly, Szilágyi Áron, Szilágyi Dezső, dr. Vécsey Tamás, Baksay Sándor, Antal Gábor, Molnár Béla, dr. Darányi Ignác, dr. Bartók György, Sándor János, báró Bánffy Dezső, Sima Lajos, Mezey Albert, Fejes István, báró Vay Béla, Bernáth Elemér, Kiss Aron, Szabó János, Szell Kálmán, Sass Béla, gróf Dégenfeld József, György Endre, Horthy István.

A bíróság új tagjai lettek az esküt a választás után.

Hálás elismeréssel vette tudomásul a konvent a vallás és közoktatásügyi minisz-

ter leiratát a közalapot illető 200.000 kor. kiutalásáról.

Kenessey Béla terjesztette ezután elő a közalapi végrehajtó bizottság évi jelentését a közalap múlt pénztári évéről. Az összes hátralék 1901. január elején volt 16.365 korona. 1901-re évi járulékokban megajánlatott 153.855 korona. A földhitelintézet számlái szerint az 1900. évi tőkeegyenleg 193.604 korona 34 fillér. E számla terhére 178.731 koronát utalványoztak ki. Építkezési tőke-kamatsegélyben az öt egyházkerületnek összesen 3404 koronát utalványoztak. Az 1900. évi általános folyószámla összes bevételei 506.801 koronát tettek ki, melyből szemben az összes kiadás 301.284 korona volt. A közalap vagyona 2.166.000 korona, a Jordán-alap együtt 2.463.910 korona. Ezek alapján a bizottság azt javasolja, hogy a konvent a Magyar Földhitelintézetet az 1900-iki számadások terhe alól felmentsék és elismerését fejezze ki az intézetnek.

Az 1901-iki költségvetés főbb tétellei a következők. Kiadások: Tökésítésre 64.890 kor., missziói segélyekre 40.574 kor., orsz. özvegy és árva gyámintézetre 25.956 kor., egyszersmindenkori segélyekre 17.934 kor., tőke-segélyekre 87.782 kor., egyházi adóterhek csökkentésére 14.000 kor., ki-egyenlítésekre 19.961 kor., összesen 270.501 korona. A bevételi előirányzat 270.501 korona összeget tüntet fel.

A konvent elfogadta a költségvetést. Ezután a segélykérvényeket tárgyalta a konvent és az öt egyházkerületben 254 egyház számára 22.820 korona segélyt szavazott meg.

Ezután Petri Elek terjesztette elő az özvegy-árva-gyámintézet végrehajtó bizottságának jelentését. Az 1900. évben összes bevétel volt az általános folyószámlán 161.466 korona. A tőkealap készpénzszámla összes bevétele 220.272 korona volt. Ezzel szemben kiadás volt 236.173 korona. Az 1900. évi betét-számla szerint a gyámintézet vagyona 1.172.001 korona volt 1900. év végén. A gyámintézet az 1901. évben 152 özvegyet és 208 árvát segélyez összesen 88.584 koronával az előirányzat szerint, melyet azonban a tényleg lefizetendő segélyek összege meg fog haladni.

A konvent ezután a kongrua-segély szétosztásának tárgyalására tért át.

E. K. E.

Debreczen, április 18.

Ki van — széles e nagyvilágon, aki cikkem homlokára irt, — e három betűt E. K. E ne ismerne?! Fájdalom e három betűnek a pontok nélküli jelentőségét ur és paraszt, szegény és gazdag, boldog és boldogtalan ismeri, mert ezek mindenike utánna él, vele boldogul és igen gyakran mellette koldusbotra jut, de kétlem, s bocsánat ezen őszinte őszinte kifejezésemért, hogy nagy volna azoknak a száma nem a nagyvilágban, hanem hazánkban is, akik e három betűnek a pontokkal szituált értelmét lényegében ismernek.

Altalánosságban szölok és az általános alatt értem népünk közep és alsó osztályát, mely közül aligha tudja azt, minden századik, hogy e három betű az „Erdélyrészi Kárpát Egyesület“ nevét jelenti.

Alig egy évtizede annak, hogy ez az egyesület Erdély mindenrendű és rangú népének lelkes támogatása folytán megalakult, magam is ott voltam az egyesület bölesőjével s pár évig abban, mint a Háromszék-vármegyei E. K. E. fiókegyesületének titkára az egyesület alapvető munkálataiban résztvettem.

Kezdetben az egyesület ezéja az volt, hogy Erdély kies fekvésű gyógyfürdőinek ismertetése kapcsán, a kis Svájez vadregényes és természeti ritkaságokban gazdag vidékeinek leírása által, hazai üdülni és szórakozni ohajtó betegeit s gazdag családjait ide tereljük a külföld drága fürdői és kiránduló helyei helyett. E célból kiadta az egyesület Erdély összes fürdőinek és kiránduló helyeinek leírását, rendezett s ezek körül rendeztem magam is nem egy kirándulást, melyeknek jövedelméből felepitettük a Szent-Anna tava mellett a torjai Büdesben (ma Bálványos fürdő) és az ojtói szorosban lévő turista menedékházat. Hja! azok jobb és szebb idők voltak, s ha valjon ma ezek fejlődtek-e? azt nem tudom, mert régen, nagyon régen, távol vagyok tőlük.

Jól esett lelkennek a midőn az E. K. E.-ről utjéren ismét hírt hallottam s látom, hogy a legmagasztosabb ügynek állott szolgálatába. Siettem is, mint a gyermek edes anyja kebelére, meglátogatni azt a piczinyke kis helyet, a melyet az egyesület fáradhatatlan titkára Radnothy Dezső barátom Kalotaszeg vidékéről, a kies fekvésű Körösfőről ide varazsolt.

Nem sok, mondhatni igen csekély a mivel hódító utjára indult az erdélyi nép ipar, de érdemes a megtekintésre és érdemes az anyagi támogatásra,

Az önzetlen és hazafias vállalat vajon meg fogja-e hozni az ohajtott eredményt? Azt a jövő mutatja meg, mert tapasztaltam hogy az a mi magyar és a magyar nép természetes eszének szüleménye, legyen az bármily szép, megkapó, praktikus és művészi, csak bamulatunk tárgyát képezi, de tárczánkat sem nyitjuk meg mert nem külföldi. S hogy ezt velem nem a mai megszó-kott szólás forma mondatja, bizonyítékaim a multból Budapestén, Szekesfehérváron, Pozsonyban Temesváron a szekely népiipar termékeivel tett kísérleteimből szerzett tapasztalataim.

De talán akkor más idők voltak s ma már minden igaz magyar érzi, tudja, hogy igaz maradt a szálló ige: Segíts magadon s az Isten is megsegít.

Erdély testvéreibe jött magyar testvérehez Debreczen népehez, de nem koldusbottal kezében irgalom filléreket könyörögni, hanem munkáját értékesítendő, jól kiérdemelt kenyeret, pártfogást kért.

Ne zárkozzatok el magyar honleányok e kerő szózat elől, siessetek megtekinteni a városi bérpalota 4-ik számú bolt helyiségében rendezett szerény kiállítást s ha van, tudom, hogy van, mert a külföldre bőven kijut megtakarított filléreték, kapkodjatok szét azt a pár korona értékű tárgyakat s ez által tegyétek lehetővé az E. K. E. hazafias törekvését, és adjatok munkája után, koldusbot helyett kenyeret annak a népnek, mely volt idő, a mikor életét és vérért hozta áldozatul a nagy magyar nemzetért.

Jelen cikkem keretéből szándékosan hagytam ki, de következő cikkemben tüzetesen megismertetem az E. K. E. által kiállított tárgyakat.

A viszontlátásra:

V. Gy.

J. Zoltán urról.

(A sámsoni költőpap és az újságok.)

A legjelesebb maturans ezímen igen kedves, igen érdekes cikkeske jelent meg a lapokban, egyik fővárosi újság után sorra közlik ezt a cikket a vidéki lapok is. A debreczeni öreg kollegium egykori növendékéről, bizonyos nevezetű J. Zoltánról foglaltatnak benne érdekes feljegyzések. Le van írva, hogy ez a zsenialis s legrokonszenvesebb szőke, halvány diák, a kollegium büszkesége, a diákság rajongva szeretett későbbi vezére, micsoda zsenialisan, páratlan tudással és körülmények között maturált, a vizsgáló bizottságnak is almelködésara. Mert a főgazgató is felugrott, megragadta J. Zoltán kezét s így szólott hozzá:

— Mindig tudtam, hogy nagy eszű gyerek vagy fiam, de a zsenialitásod egyszerűen bámulatra méltó! Az isten eltesse!

A tanárok sorra üdvözölték, s a fiuk eljenztek. Nyolczan tettek le ekkor jelesen az erettségit. A tanári kar kitüntetéscül egyedül jelesen erettnék csupan J. Zoltánt jelentette ki. Vajjon hol, merre van J. Zoltán? Ki tudná megmondani?

Ezen kérdéssel végződik az újságok cikke, melyre mi — daczara a mi legkedvesebb s igen igen tisztelt J. Zoltán barátunk esetleges megrovásának, mert ez a kitünő magyar ember soha sem szokott előre tolakodni — feleletet adunk. Tisztelt cikkiró ur! J. Zoltán barátunk él és szép magyar körben dolgozik a kalvinista hit és a magyarság erősítésén, ő ugyanis Debreczen szomszédságában. Hajdu-Sámsonban tiszteleteskedik. A hajdu-sámsoni református híveknek szeretett papja, nevszerint nevezve Jánosy Zoltán ev. ref. lelkész és költő ő, a ki lapunknak is régi, hű, kurucz és mindig büszkén emlitett dolgozótársa. Hogy pedig szavunk nem üres díszes, me egy hazafias erős magyar verset is itt közöljük. Öszintén köszöntvén a költőt s az erős magyart a Szabad Hajdu. Így hangzik az újságokban keresett Jánosy Zoltánnak eme gyönyörű kurucz verse.

A koronát veszi pajzsul
A labancz nép, ha felzajdul
Kuruczlelkek vihara . . .
Drága ékszer a korona,
Kincstár legyen az otthona
Es nem kezi kamara.

„A korona így kívánja” . . .
Nemzet ellen a királya?
Hazudság! De mekkora!
Drága ékszer a korona,
Kincstár legyen az otthona
Es nem a kezi kamara.

M a j d megszokjuk utóljára,
Lám: a mese leczkiralya,
Meg a békák moesgra . . .
Drága ékszer a korona,
Kincstár legyen az otthona
Es nem kezi kamara.

Jánosy Zoltán.

NAPI HIREK.

Csángó atyafiak Debreczenben.

Debreczenhez, a magyarság szívéhez járulnak messze idegenbe elszármazott kalvinista atyánkfiai. Bukovinából, Andrásfalváról jött most ide két csángó-magyar. Derék töredék népnek a küldöttei. Kétszeresen rokonai a mi szívünknek. Ott az idegen földön is megőrizték magyarságukat, de hitüktől sem tántorodtak el. A csángók között egyedüli töredéket képeznek ők, mint református egyházunk hívei és testvérei. Az Andrásfalvi csángó-magyar község az egyetlen kalvinista magyar hitközség abban az idegenben. Ott ők a mi magyarságunknak a legszélő, legelszigeteltebb őrszemei. Fajtájukat, hitüket ellenséges népségek környékezik ott s hogy mégis tántoríthatatlanul kitarának, ez nekik oly érdemük, mit ha az országban másutt nem is méltányolna a magyarság, de Debreczenben méltányolni kell, mert hisz bátyavár maga az öreg Debreczen is. Magyarságunknak, kalvinista hitünknek évszázadok óta büszke bátyavára. Hát most ezek a mi idegenbe szakadt atyánkfiai két küldöttel küldtek ide testvéri segítségünket kikérni. Idáig nekik deszkából volt a templomjuk, de az összeomlott, most hát egy maradandóbb templomot akarnak építeni, hogy az idegenben legyen az ő magyar hitüknek szilárd temploma, mert csak az tarthatja őket ott össze. Ezen nemesak hitbeli, de magyarság szempontjából is nemes magyar templom építési czélra az andrásfalvi két csángó presbiter most segélyfűllereket gyűjt városunkban. Mint értesülünk: a kollegium tanárikara és ifjusága lelkesen gyűjtött számukra. Szeretettel felkérjük tehát polgártársainkat is, hogy ha e messzeföldről jött küldöttek hozzájuk bekopogtatnak, bármely csekély adománnyal is gyámoltsák őket, hisz őket a szeretetteljes bizodalom, a faj és hitbeli vércapoc vezérelte a messze idegenből hozzánk. Sőt ők, az idegen Bukovinában m a g y a r templomot építvén, — a legérdemesebbek arra, hogy más felekezetheli, de magyar polgártársaink is gyámoltsák a törekvőket, a magyarság ezen elszigetelt, nagy lelkű őrszemeit. Ha pedig olvasóink közül az andrásfalvi ev. ref. templom alapjára lapunk szerkesztőségéhez adományokat küldene be valaki, mi azt elfogadjuk, nyugtázzuk és az érdemes helyre eljuttatjuk. A magyarság szeretete, az összetartás az egyetértés legyen mi velünk.

Váratlan pénztárvizsgálat a megyénél.

Hajduvármegye penztárát a rendes vizsgálatokon kívül minden évben egy a közgyűlés által kiküldött bizottság váratlanul megszokta vizsgálni. Ezen bizottság mely

a közgyűlés megbízása folytan S o l t é s z Farkas elnöklésével Fischbein Ignác és Dalmy László tagokból állott, ma reggel váratlanul megjelent a vármegye házában s vizsgálat alá vették a pénztárt. A közgyűlés által kiküldött bizottsághoz csatlakoztak meg Ráso Gyula l spán, Pénzes Sándor arvaszéki elnök, Budaházy Ödön főszámvevő és dr. Czeglédy Mihály főügyész, kik a bizottsággal együttesen munkálkodtak a pénztár megvizsgálásán. Egész délelőtt tartott a vizsgálat, melynek eredménye, hogy a bizottság a pénztárban mindent a legnagyobb rendben talált.

Házi szarka.

Schlesinger Jenő kereskedősegéd rokonai kárára, kikkel együtt lakott, két nagyobb lopást követett el. Miért a károsultak nem kívántak az enyveskezű kereskedő segéd megbüntetését, de a rendőrség mindenkorra kitiltotta Debreczen területéről s egyszeres-mind elrendelte kitolonczoltatását.

Megrendszabályozott jótékonyági egyletek

A lánykihazasítási, temetkezési, kihazasítási és betegsegélyző vagy egyéb jótékonyági egyletek működése ellen sokat panaszkodtak az utóbbi időkben a belügyminiszternél. A miniszter, tekintettel, hogy leginkább a legszegényebb néposztály van kiszolgáltatva ez egyleteknek, intézkedés szükségét látta helyen valónak és miniszteri rendeletet bocsátott ki. E rendeletből kiemeljük az alábbi s a debreczeni közönséget is érdeklő részeket. Először is a kérdéses egyletek alapszabályait — a jövőben — bemutatási záradékkal nem fogja ellátni a miniszter, hanem az egyletek vezetőit utasítja, hogy a kereskedelmi törvény rendelkezéseihöz képest dolgozzak át az alapszabályokat és azokat a kereskedelmi cégjegyzékbe — veendő bejegyzés végett az illetékes törvényszéknek is be kell mutatni, a törvényhatóságot pedig felhívja a miniszter, hogy — jövőre — az alakulóban lévő egyletek alapszabályait megerősítés végett ne terjessze fel és ezen rendeletre hivatkozván, az alapszabályok benyújtót a szövetségi alapon való alakulásra utasítsa. És végül, ez igen fontos, utasítja a miniszter a törvényhatóságot, hogy a már jóváhagyott alapszabályokkal bíró kihazasítási egyleteket, egyáltalában a jótékonyági címre alatt alakult, de tulajdonképpen nyereszkedéssel egybekötött kihazasítási, temetkezési és betegsegélyző egyletek működését és vagyonkezelését a számvevőség kiküldöttjei által vizsgáltsa és a visszaélések ellen a legszigorubbán eljárjon. Ez a rendelet számos egyletet érzékenyen fog érinteni.

3656925 korona.

Ronesik Lajos főszámvevő kimutatása szerint a múlt évben a városnak 3656925 korona 29 fillér bevétele volt és 3654015 korona 56 fillér kiadása. A városi vagyon közel 3 millió korona értékkel gyarapodott volna, szép kerek hasuak ezek a számok, de sajna, maskent beszél a pótdadó.

Eltiltott gyufa.

A kereskedelemügyi miniszter értesítette a törvényhatóságokat, hogy a Pojaszi Fl. és Tsa utschlandbergi gyufagyáros cég gyufáit a valóságnak meg nem felelő „Magyar korona Gyufa” felirattal ellátott dobozokban hozza forgalomba. Mint kihágás ellen szigorú eljárást rendel a gyufa ter-

jesztése ellen. Felhívjuk rá a közönség figyelmét is, nehogy becsapjon bennünket a német.

Svájci vendég Debreczenben.

Ma esütörtök este, érdekes vendég érkezett városunkba. Bovec Arnold verni lelkes Svájcból, ki a közelebb Bécsben tartott alkoholizmus elleni orsz. nemzetközi kongresszusnak egyik tagja volt, most felhasználja az alkalmát, hogy hazánkban is egy pár óra alatt városunkba is ellátogasson. Mint Csiky Lajos theol. tanárnak írta, a kollégiumban a tanárok s néhány felsőbb tanuló jelenlétében, francia vagy német nyelven előadást saudékozik tartani a svájci viszonyokról, a Svájcban folytatott antialkoholizmus küzdelemről s erősíteni akarja a Magyarország és Svájc közötti testvéri viszonyt. A főiskola igazgatóságának intézkedése szerint a kollegium tanári gyűléstermében mindjárt Bovec ur megérkezése után tehát ma este 8 óra után valamivel fog ez az érdekes előadás megtartatni. Ezen hivatalos hírhez csak annyit fűzünk, hogy Bovec nagytiszteletű ur rossz helyen izgat a spirituszos italok ellen, hisz maga a nemes város a legelső pálinkamerő.

Egy volt debreczeni huszártiszt váltói.

Graf Stadion Györgynek, a chodenschlissi hitbizomány urának abból az időből, mikor Debreczenben szolgált mint huszártiszt, számos kellemetlen emléke maradt. Ezek közé tartoznak azon a 40 ezer korona értékű váltók, amelyek valamikor Adler Jónás debreceni kereskedőnek adott át, hogy pénzt szerezzen értük. — Pénzt azonban nem kapott, a váltót azonban elfelejtette visszakérni. Adler Jónás most 25 év múlva bepörölte a váltókat. — A graf védekezett s bebizonyította, hogy a váltókat nem kapott pénzt s hogy azokat csak úgy felejtette a perelő kereskedőnél. Ezenkívül dr. Gyurkovich Gyula ügyvéd által fenytő feljelentést is tett Adler ellen azért, mert ez 12.000 koronát tett le egy ottani barátjánál a tanúk részére, akiknek a bíróság előtt azt kellett volna vallaniuk, hogy jelen voltak, mikor ő a váltókért a grafnak pénzt adott. De tervével megbukott, mert a tanúk nem hagytak magukat rávenni a hamis tanúzásra. A váltók elszakasztása és hamis tanúzásra való felbujtás vadja alól úgy a debreczeni törvényszék, mint az ottani ítélőtábla felmentette Adler Jónást. Végso ítéletben most döntött ez ügyben a királyi Kuria V. büntető tanácsa Losonezy bíró előadása alapján. A királyi Kuria megsemmisítve a két alsó bíróság felmentő ítéletét. Adler Jónást bűnösnek mondotta ki sikkasztás és hamis tanúzásra való felbujtás büntetésében s ezért 8 hónapi börtönrre ítélte.

Veszedelem a színházban.

A szerda esti színházi előadás alatt veszedelem fenyegette a színházat. A Bányamester második felvonásában a villanyvezeték két vassodronya érintkezett s ennek következtében kipattanó szikra egy tüll rózsagrillandót felgyújtott. Gyorsan elzárták az áramot s így elejét vették a nagyobb veszedelemnek.

Betörés a piac utcában.

Hadák József ungvári illetőségű kosárkötőseged, lakása nem lévén, az éjszaka az utcán bolyongott Ezen tekerése közben sorra kilécselt a házak kapuin, hogy melyik van nyitva? A Piac-utca 13. sz. házba sikerült is beférkőzni és az udvaron levő fasszínben keresett magának fekvő helyet, ahol egy belakotolt ládát talált. Felfeszítette a ládát, amelyben mintegy 580 korona értékű ruhaneműek, egyéb tárgyak voltak, ellopta s tovább lábalt, de Bagi Márton 35 számú rendőr egy gazlámpa alatt észlelte el a menekülő tolvajt s felkísérte a rendőrségre. Kihallgatása alkalmával kiderült hogy tegnapelőtt éjjel a Knöpfler Izidor esapó utcai kereskedését is felakarta törni s tegnap. Beuedeknénnek veres utcai nyilvános házában kötött el betörést, ahol az utcára nyíló ablakon keresztül hatolt be a szobába s néhány ezüst kanalat és ruhaneműt magához véve elmenekült. Hudáknak különben számos betörés száradt a felken s Ungváron is követett el két betörést. A rendőrség vizsgálati fogságba helyezte Hudákokat.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok rokonok, jóbarátok és ismerősök kik felejthetetlen nóm temetése alkalmával mérhetetlen fájdalommal résztvevőkkel enyhíteni voltak szívesek, fogadják ez uton is szívélyes köszönetemet. Debreczen, 1901. ápr. hó 18. Kallós Armin.

Márcziusi sör egy pohár 8 kr. A Dreher sörcsarnokban naponta frissen csapolatják.

TÁVIRATOK.

A képviselőház ülése.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, április 18.

A husvétii kellemes vakáció után összegyűltek a képviselő urak. Ma beköszöntő ülést tartottak. Perczel elnökökölt. A Kossuth-párt részéről Pichler köszöntötte a jobboldali-párt alig-alig összeférhető s szelvénynyiró urait. Az „Adria“ büzhödt mecsorával foglalkozott. Beszéde nagy hatást keltett, természetesen a tulsóoldaltól a jajdefaj sziszegést illetőleg. Különösen élesen és lesújtóan ostromozta, hogy az agyon szubvencionált „Adriának“ még az adóját is elengedték. Sógornak kedves a sógor.

A német trónörökös elutazása.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, ápr. 18.

A Vilmos császár fia, a német trónörökös siheder legénye Bécsből — ma reggel — visszautazott Berlinbe. A bécsi hívös fogadtatást aligha fogja egyhamar feledni. Miért nem inkább jöhetett Budapestre?

Császári palota a lángok közt.

A „Debreczen“ eredeti távirata.

Budapest, ápr. 18.

A kínai nemzetközi hadak délczege vezérét Waldersee tábornagyot nagy veszedelem fenyegette. A pekingi császári palota egyik épület részében volt elszállásolva. Ez a palotarész kigyuladt és leégett ugyanmilyira, — hogy **V a l d e r s e e i s a l i g b i r t** menekülni. A gyújtogatást és a tűzveszedelmet a kínai boxereknek tulajdonítják. A tűz bizonyos Lauenstein nevű örnagy lakásán ütött ki. Emberéletet is elpusztított és pedig a nagy német hadseregnek egyik kitünő vezető tisztjét, **S c h w a r z h o f** tábornokot, ki miután a lángoló palotából kimenekült, oda ismét vissza került bizonyos hivatali papirokért. — Ekkor ott pusztult. A tüzes zsarátokok eltemették. Ezen gyújtogatási eset is bizonyítja, hogy a boxerekkel még nem számoltak le végleg az európai hadak.

Nyilatkozat.

Jánossy Zoltán sámsoni ev. ref. lelk. urtól, lapunk kitünő dolgozó tarsától vettük az alábbi nyilatkozatot, melyet is keszséggel közlünk.

A „Debreczen“, a melynek elvtársa és régi — bár nem mindig szorgalmas — munkatársa vagyok, az egyházmegyei gyűlésről szóló (valószínűleg dr. Benedek János barátom pennájából eredő) tudósításában az apr. 16-iki számban azt mondja rólam, hogy én az egyházkerületnek ama határozata mellett, hogy az esperest az egyházmegye esperesi hatóságnak Debreczenre való kiterjesztésére utasítsa, jobb ügyhöz méltó tüzzel harszoltam. A méltányosság a lovagiasság kívánja, hogy e tudósítás után az én következő nyilatkozatomat is közölje a „Debreczen.“

En a megnevezett határozat mellett azért küzdöttem, mivel az teljesen törvényes-határozat; ha törvénytelen volna, senki nagyobb tüzzel nem küzdött volna ellene, mi it én. Aki engem ismer, az tudja, hogy ez nem üres beszéd. Ahol más a száját is remegve fogja be, ott én — jogos önerzettel mondom — a leghatározottabb felszólalást vagy tettet tartom a legtermészetesebbnek. Senki ember fiától nem felek, mert senki ember fiának a kegyelmére, jóindulatára nem spekulálok. A gonoszokat nem hízalással megnyerni, hanem kíméletlen igazsággal eltiporni: ez az én jelszavam. Tisztelettel figyelmeztetek mindenkit, hogy engem részrehajlással ne gyanúsítson. A szóban forgó esetben pedig tevedést se fogjon reám egy tiszteletré méltó felebarátom sem. Jobb és törvényesebb ügy mellett soha nem küzdhetek.

Akik azt állítják, hogy az egyházkerületi határozat nem törvényes, mindazokat ezennel — minden tartozó tisztelettel — fölszólítom, hogy állításukat érvekkel bizonyítsák be a „Debreczen“ hasábjain. Kötelem magamat becsületszavammal, hogy összes érveiket — kellő higgadsággal és minden személyeskedés nélkül — megegyezem. Hogy a határozat törvényes, amint én állítom, azt az E. T. 163. §-a bizonyítja, mely így kezdődik: „Köteles az esperes — m i n d e n egyházat meglátogatni.“ Akinek

az állásfoglalása jóhiszemű volt, ne féljen a tisztességes vitatkozástól; meg se utalja kicsinyeséget senki, bármilyen nagy is az illető; mert akkor eska — Isten hatalma által — én is vagyok, hogy bárkinek szóba lehet állania velem.

Hogy a dologban titkos (pl. pártpolitikai) motívumok is dolgoznak, azt rebesgetik, magam is úgy sejttem. De azt mondom: ez így van intra és extra muros. Az egyik: 19, a másik: 20. És ez valóságos matematikai igazságnak mondható. En azonban mindig nyílt sisakkal harcolok. Titkos érdekeim, vagy terveim nincsenek. A magam politikai pártjával is szembeszállok, ha lelkem ismerete úgy kívánja. Várom az ellennyilatkozatot, igen nyugodtan várom és maradok tisztelettel:

Jánosi Zoltán.

A debreczeni egyházmegye gyűléséről szóló tudósításunk ama része, mely az én Jánosi Zoltán kedves barátom „jóbb ügyre méltó buzgalomról és tüzes védelméről” szolt, csakugyan az en információ alapján íródott.

Ebben a tudósításban egy árva hang sücsin arról, hogy az egyházkerület törvénytelenül járt volna el s hogy Jánosi Zoltán a törvénytelen eljárásnak kelt volna védelmére.

Mert hiszen az egyházkerület többsége határozhat okosat vagy ellenkezőt, azért az mindenkor törvényes marad, ha a kellő formák közt hozatott.

Jelen esetben például kötelességévé tette a debreczeni egyháznak, hogy „egy év alatt alakuljon önálló egyházmegyévé”; joga volt hozzá. Egeszen törvényes határozat. De hogy ezt nem vette komolyan a t. parszónyi többség, az ép oly bizonyos, mint ahogy azt se hihetne komolyan, hogy a to-kaji hegyet egy év alatt a Hortobágyra lehetne talicskizni.

Az egyházkerületi ukáz ama másik része pedig, mely az egyházmegye hatalmanak ereztetésére s a debreczeni egyház zaklatására vonatkozik: teljesen szükségtelen, mert az esperesnek az egyházkerület külön utasítása nélkül is joga, sőt kötelessége a canonia visitatio; s hogy ezt a pleonazmust az egyházkerületi parszónyi többség megis elkövette: az csak annak a kiváló jó indulatnak a kifolyása, melylyel az egyházkerület elere méltatlanul felkerült s hatalom vágyában mindent elnyomni törekvő jelenlegi vezetőség a függetlenséget ezideig csorbítatlanul megőrzött debreczeni ref. egyház iránt viseltetik.

Ezért tartom en jobb ügyre méltó buzgalomnak Jánosi Zoltán barátom és egyházmegyei képviselő-társam tüzelését; ez az a puská az ő kezében, mely visszafelé süll el; nekünk art s a mi természetes ellenfeleinknek használ.

Alkalmi felszisszenésének kötelességünk volt helyt adni, mert egyfelől ő egyik legkiválóbb külső dolgozótársunk, kinek kitűnő szellemi termékei előtt lapunk hasábjai mindenkor nyitva állanak; másfelől kötelességünk volt demonstrálni, hogy felszólalásában elfoglalt álláspontja jóhiszeműségét eszünk ágában sem volt kétségbe vonni.

B. I.

Innét-onnét.

— Április 18. —

(A földesiekről.)

Földes közseg szerencséséjét most országosan emlegetik. Még a kevély palotás

nagyvárosok is irigykedve gondolnak ezer akáczfás magyar közseg szerencséséjére. — Mert itt van ime Debreczen, ez már csak elég büszke város, gazdag is, lova is, ökre is van neki falkástul, mind a mellett szó sincs róla, hogy nemes városunknak is nem kapóra jöjjön egy ily örökség. Azonban a Kállar Lászlók ritkák, még ritkébbak a háromszázezer forintok, melyekkel így lehetne végrendelkezni, mint a boldogult földesi nagybirtokos cselekedte. . .

A közseg gazdasági helyzetén nagyot lendít ez a nábbi örökség. A jüvedelem egyrészből az iskolákat, az óvóintézeteket, a népkönyvtárakat, a közseg csinosítását is előlehet segíteni. Am azért marokba kell szoritani azt a vagyont, mert a nagyobb nemes városaink sorsa bizonyítja, hogy az oktondi gazdálkodás mellett a milliók is elfogynak.

Földes közseg emelkedésén nagyot lendít ez az örökség, de ha nem úgy gazdálkodnak, mint a régi jobb időkben, a mikor a közseg költségvetésébe csak egy esztendőre kétszáz darab ostor es ostonyel volt tekintélyes összeg erejéig felszámítva. Vagy például hajdanta a böszörményi számadásokban, mikor a tintát még maga készítette az előjáróság, a böszörményi vegyeszek szerint sörnek a keverítésével és a költségvetésben 1200 frt volt felszámítva — irván: „1200 pengő forint tinta készítéséhez való sörökért . . .” Már aligha nem sok érdemes előjáró bemartogatta ebbe a „böszörményi tintába” a bajszát.

Midőn földesi atyámfiai a háromszázezer frtos örökségbe váratlanul beespöppentek, eszembe jutott a két régi krónika. Ő mert kérem, a régi krónikákból még a mai kor ekonómusainak is lehet okulni, mint kitűnik, még a tintagyártást illetőleg is.

nemes Portörő Kelemen.

Egy fővárosi lap a debreczeni életről.

— A „Hazánk” nyilatkozatai. —

A Hazánk, a magyar gazdák ujsága élénken érdeklődik es élénken foglalkozik a debreczeni élet iránt. Két oly esetben, melyet a „Debrecezen”-ben is szóvá tettünk, helyezkedik ez az előkelő magyar ujság ami álláspontunkra. Itt közöljük a debreczeni közönseget legközelebből érdeklő híreket.

(Hadtestparancsnok a Vöröskereszt ellen.)

A Vöröskereszt egyesület debreczeni osztálya e hónap 25-ikére es 26-ikára nagy-szabású jótékonyezélu ünnepélyt rendez. Az előadásban részt vett volna néhány katonatiszt is, azért a Vöröskereszt debreczeni elnöksége néhány nap előtt azzal a kéressel fordult az illetékes temesvári hadtestparancsnoksághoz, illetve a budapesti honvédkerületi parancsnoksághoz, hogy engedélyezzék a tisztek közreműködését. Ez csak aféle formáság, melyet azonban be kell tartani. A temesvári hadtestparancsnok, Schwitzer altábornagy azonban a közös katonaság rész-

vételének engedélyét megtagadta — azzal az indokolással, hogy az előadást a színház épületében akarja megtartani, színházban pedig katonatiszt nem szerepelhet. A rendezőség most már egyenesen Krieghammer közös hadügyminiszterhez es báró Fejérváry honvédelmi miniszterhez fordult s a választ érthető izgatottsággal várják. — Éppen Debreczenben volt már arra példa, hogy katonai körökben mennyire perhorreszkálják a hadsereg tisztjeinek színpadi szereplését. Mintegy tíz év előtt igen előkelő társaság rendezett műkedvelő előadást a debreczeni városi színházban, Egy topróban jelen volt az ott állomásozó közös hadseregbeli ezred egyik főtisztje, ismert műkedvelő énekes. A társaság felkeresére elénekelt a színpadon egy Schubert-féle dalocskát. Jelen volt egy lap riportere es a kedves dolgot a legrokonszenvesebben írt meg a lapjában. Ebből igen nagy veszedelem kerekedett a dalos főtisztre nézve. Csak úgy lehetett a bajnak végét szakítani a főtiszt megmentése végett, hogy a szerkesztő nyilvánosan bocsánatot kért. A közönsegtudta, hogy honnan fúj a szél, azért a szerkesztő eljárását nem ítélték el. Sok dolgok vannak eg es föld között, melyeket — Hamlet szerint — böles elménk nem álmodott es ezek sorába tartoznak mindenestre a katonai felfogások is.

Debreczenben a közöshadseregbeli katonatiszteteket eltiltották attól, hogy a Vöröskereszt javára rendezendő műkedvelő előadásban részt vegyének, mert az előadás színházban történik. Kissé furcsa elkötötülés, mikor éppen a Vörös-Kereszt ellen történik a katonai szellemnek ez a merev fölépése.

A Vörös-Kereszt ápolja egy rettenetes tragédia színpadán, a háboruban a beteg katonákat. Nem ártana hát, ha a katonatisztetek bekében ápolnák a beteg Vörös-Keresztet . . .

A Vörös Keresztet fenntartó polgári társadalom áldozatkészsége meg talál eszappanni, ha magok a katonák alítanak fel az intézménynyel szemben ilyen inkompatibilitásokat.

(A főispán nem tagja a kaszinónak.)

A debreczeni u. n. uri kaszinónak legközelebb estélye volt, amelyen általánosau feltűnt gróf Degenfeld főispánnak távolléte. A főispán örömet látogat el különben a czivisek családí ünnepeire nevéstéle es dísznótóráira is, emelfogza erthetetlen volt, mert marad el éppen a kaszinó estélyeiről. A kérdésnek igen egyszerű magyarázata annyi, hogy az estélyekre nem kapott meghívót, mee pedig — amint a „D—n” írja — a kaszinó azon elvi határozatának alapján, hogy a kaszinó-estélyek kizárólag a kaszinó tagjai s családjuk gyönyörködtetésére tartatván: meghívokat csakis kaszinótágo részére küldenek. A főispán ur tehát nem kaphatott meghívót mert nem tagja a debreczeni kaszinónak. Az idézett lap ezt az állapotot e Tisza-Degenfeld családok egyik legmúltányoladóbb erényéből, a takarékságból következteti, mert ezen azután a lap egyik statisztikussának számítása szerint gróf Degenfeld főispánságának tizennyolez éve alatt 16 forintjával epen 576 koronát (Hát még a kamatos kamatot? Szerk.) takarított meg gondos családfo módjára. Annyi tény, hogy a főispánok csak a legritkébb esetekben nem tagjai székhelyük társaskörének. Ebből a visszavonulásból magyarázható meg, hogy a főispánok legújabb tenykedései, kinevezései csak az öt körül bástyázó klikknek es nem a város értelmiségének helyeslésével szoktak találkozni.

Hasznos gazdasági tudnivalók.

Mire kell ügyelni a fűmagvak elvetésénél.

A tavaszi munkálatok idejét elvén, nem lesz érdektelen közzé tennünk azon szabályokat, melyek a fűmagvak elvetésénél szom előtt tartandók.

Első és főszabály, hogy ne vásároljunk fűmagkeveréket, mert ez legtöbb esetben csirakeptelen s nem azonos magvaknak gyommagvakkal kevert gyűjteménye, de feltéve azon esetet, hogy a keverék jó minőségű s értékes magvakból áll, még ez esetben sem helyes kész keveréket vásárolni, mert a magkereskedők által találmányra összeállított keverékek nem nyújtanak elég bizonyítékot arra, hogy azok a helyi talaj és időjárási viszonyoknak megfelelőek-e. A letesítendő rét és legelő vagy egyáltalán begyepesítendő terület részére szükségendő fűmagvakat tehát nem keverék alakjában kell beszerezni, hanem külön-külön minden fajtaiból, melyek a mi viszonyainknak legjobban megfelelnek.

Második szabály az, hogy a vetés előtt győződjünk meg a vásárolt magvak csira-kepeségéről, tisztaságáról s azonosságáról. Fontos dolog ez, mert elrendeli ugyan a törvény, hogy a kereskedők a vetőmagvak eme tulajdonságait eladás alkalmával közelebbről megjelölni tartoznak, de akadnak lelkiismeretlen kereskedők, a kik nagy vizszoeléseket követnek el a gazda kárára. A vetőmagvizsgáló állomások (Budapest, Debrecen, Kassa, Keszthely, Kolozsvár, Magyaróvár) e vizszoelések felderítésére nagy könnyűségére szolgálnak a gazdáknak, mert nem kell egyebet tenni, mint a vásárolt magból egy kevés mintát beküldeni a lakóhelyhez legközelebb fekvő állomáshoz, a kereskedő által használt megjelölések közlésevel, s az állomások a vizsgálatot díjmentesen végzik.

Harmadik szabály az, hogy csakis egyforma súlyú fűmagvakat keverjünk össze egymással, s így ha kell, két-három keveréket készítve ezeket külön-külön vessük el. Ügyelni kell aztán arra, hogy a magok elosztása egyenletes legyen, e célból az elvetendő keverék fele részét a tábla hosszában, másik felét pedig a tábla széltében szórjuk el.

Végül legyen gondunk a föld minőségére is, nevezetesen, hogy ez minél porhanyósabban legyen elkészítve, mert ellenkező esetben igen sok mag nem jut a neki megfelelő helyre s hogy legyen jó táperőben mert szép gyepre csak oly esetben számíthatunk. Vetés előtt jó szolgálatot fog tenni tehát az istálló trágya és műtrágya.

A cukorczirok mint takarmány.

Széleskörű allattenyésztésre alapított gazdaságokban a takarmány termelés mi-kéntjének kérdése egyik legfontosabb tényezője a sikeres gazdálkodásnak; s ezen ezért allattenyésztőink érdekeiben szükségesnek veljük mindazon ismeretek közteset, melyek e tárgygyal szoros összefüggésben vannak, annál is inkább, mert újabb időben gomba módra szaporodnak — különösen nagykereskedők részéről — ama tanácsok, melyek egy-egy felkapott növény ujdonság jó tulajdonságainak dicsérese mellett azok termelési viszonyaira vonatkozik, de a mely jó tulajdonságok rendszerint felismerhetetlenek maradnak. Egy ilyen felkapott ujdonság néhány év óta a cukor-czirok, melyet csalamádé helyett ajánlanak a kereskedők. Kétségtelen, hogy a csalamádéval szemben

van a cukorcziroknak némi előnye, s nyilvánul ez abban, hogy a szárazságot nem sanyli meg annyira és kedvező időben 2—3 kaszálást is adhat; de ha ezen előnnyel szembe állítjuk hátrányait, úgy feltétlenül ama meggyőződésre jutunk, hogy a cukor-czirok a csalamádét helyettesíteni nem képes, mert

1. neve daczára is, kevesebb benne a cukor, mint a csalamádében s éppen ezért kevesebbé izletes, az állatok hamarabb meg-unják;

2. ha azt akarjuk, hogy az állatok szivesen egyek és sok izéket ne hagyjanak lehetőleg korán, még bugájának kihányása előtt kell kaszálni már pedig ily korai kaszálás mellett félannyi takarmányt sem ad, mint a csalamádé;

3. sokkal igényesebb a talaj iránt is, mint a csalamádé, a mennyiben csakis oly tevékeny valyog avagy vályogos homok talajon terem meg jó eredménnyel, a mely istálló és műtrágya alkalmazásával megfelelő trágyaerőbe hozott s mert végül

4. az őszi gabonának nem is oly jó előveteménye, mint a csalamádé, a mennyiben a talaj viztartalmát nagyon is igénybe veszi, a mit pedig az őszi gabona megerezi.

Általános felkarolást az elmondottak szerint a cukorczirok tehát nem érdemel, de bizonyos speciális viszonyok között, pl. ott hol többnyire száraz időjárás uralkodik, indokolt lehet annak takarmány gyanánt való termelese, de csakis jó trágyaerőben lévő földeken.

Tavaszi rozs és borsó keverék.

Régi tapasztalat, hogy egyes növények egymással keverten elvetve oly talajokon is megteremnek és jó terméseket adnak, a melyeken egymagukban vetve nem adnak kielégítő termést.

Igy pl. minálunk több helyütt, de más országokban is a búzát rozsszal keverve vetik oly talajokra, amelyeket nem számíthatunk a buza talajok közé. A borsó könnyű talajokon egymagában vetve, szintén nem ad kielégítő terméseket; ellenben rozsszal keverve jó terméseket ad.

A borsónak rozsszal való keverése és vetése különösen oly gazdaságokban lesz ajánlatos, ahol luczerna. löhere nem terem meg és őszi-tavaszi gabonafélék sűrű vetése után reményli a gazda a kellő takarmány mennyiségét.

Talaj előkészítése dolgában a rozsos borsó okvetlen megkívánja az őszi mély szántást, tavasszal azonban már nem kell szántanunk. Ha istállótrágyával trágyázunk, úgy azt már az őszi szántás előtt adjuk meg a talajnak, a tavaszi trágyázás lehetőleg kerülendő, miután sokáig nyirkosan tartja a talaj felületet és kesleteti a vetést. Miután a borsó pillangós növény, a műtrágyák közül első sorban a foszfor trágyák alkalmazandók. Egy kat. holdra 1 q. teljesen elegendő. A borsó oly arányban kevertetik a rozsszal, mint 1 : 4-hez és ekkor a keverék oly módon vettetik el, mint a tiszta rozs.

A vetést célszerű lehengerezni, mert egyes borsószemek a felületen maradnak; a vetéskor ezeket a henger a földbe nyomja és ekkor jobban ki fognak kelni. A borsónak a rozsszarak támaszt nyújtanak és rajtuk megkapaszkodik. Az aratást nehéz megvalasztani, mert sokszor még virázkik a borsó a mikor már érett hüvelyek is vannak.

De a legtöbb esetben a rozsos borsót nem szemes takarmány termelés szempontjából termelik, hanem zölden kaszálják, mert kitünő takarmányt szolgáltat. A zölden való kaszálás akkor történjék, ha a borsó teljes virágzásban van.

CSARNOK.

A ki nem a szivére hallgat.

Társadalmi regény.

A „Debrecen” számára írta: **Vajda József.**

Folytatás.

Melyik erősebb? (36)

Semmi sem könnyebb mint a vonzódás, vagy a szerelem tudtuladása!

Ha idegenkedik, ha eddigi elejtett szavai csak számításból jöttek, vagy mert a hála készítette azokra, akkor nem megy el addig Mentosból, míg Zephirinát még egyszer fel nem kerési, ha másért nem, hát bosszúból.

Majd elvállik, melyik az erősebb, Ottilia-e, vagy Zephirina? . . .

Gerő Ottiliát szebbnek találta, mint valaha. Arca az izgatottságtól és a munkától kipirult s olyan volt, mint a felkelő nap; szeméi az örömtől, hogy haza mehet már, ragyogtak. Vagy talán érezte is, hogy most különösen szépek kell lennie!

„Talán várakozott is már rám Ottilia; sokáig aludtam.”

„Szerettem volna, ha korábban eljött. Balsejtelem fogott el, hogy magát valami baj érte, hogy tegnap d. u. már nem jött el.”

„Azt hittem, hogy egyedül akar maradni, mert nem hívott.”

„Hát még hívást is vár tőlem? Ezt nem gondoltam.”

„Ottilia, maga még Hidegkuty Gedeonné s nekem ezt tudnom kell!”

„De csak a nevem még az övé, de szivem már nem. Ne említse többé azt az embert, mert fájdalmat okoz vele, épügy, mint bizalmatlanságával.”

„En nem vagyok bizalmatlan, sőt” . . .

„Sőt? Csak bátran kivele, mit akart mondani?”

„Hogy a bizalom egy fokkal magasabban van meg bennem maga iránt, mint bárkivel szemben.”

„És nagyon szép magától barátom, azt hittem pedig, hogy maga már nem a régi. Tudom, hogy megbántottam, nagyon megbántottam, pedig nehezemre esett, ezt higgye el nekem, mert . . . de beláttam botlásomat, azonban már késő. Szüleim bizonyára a szememre fogják hányni . . . különösen atyám. Ő mindig nagyon szerette magát.”

„Arról többször meggyőződtem.”

„Ő mindig többnek tartotta magát, mint bárkit, aki hazunkhoz járt; már-már családtagnak tekintette és akkor én azt mondtam, hogy nem akarom! mert elviktott a csillogás és a csillogni vágyás.”

„Ne beszéljünk ezekről Ottilia.”

„Ugy-e fáj magának, hogy annyira kigunyoltam! Oh bárcsak jóvá tehetném. De gyenge vagyok és tehetetlen erre. Mondja, hány órákor indul a vonat Monte-Carlóba?”

„Három órákor d. u. Sietnünk kell, hogy mindent elvégezzünk és le ne vessünk. Rövid lesz az utazásunk Monte-Carlóig, de az idő mégis késő arra, hogy tovább utazunk. Mit szól hozzá?”

„Magára bízom az egész dolgot, járjon el böles belátása szerint. Különbem sem vesztünk semmit, ha ott maradunk másnap reggelig, sőt sok érdekes dolgot láthatunk.”

„En is azt találok. Kíváncsi vagyok arra a híres kaszinóra.” Melyről oly sokat hallottam beszélni.”

„Kitől? Hát Hidegkutyótól.”

„Hol lehet most az az utonálló. Nem szeretnék vele találkozni.”

„Az Istenért Gerő, miért nevezi utonállónak, miért kerüli vele a találkozást?”

(Folyt. köv.)

Nagyerdei nyári lakok ki-bérlése.
A város tulajdonát képező következő nyári lakások, u. m.: a 2. sz. nyári lakban levő Dobos felőli emeleti lakás 400 kor., a 3. sz. tornyos Pavillonban a Dobos felőli földszinti lakás 549 korona, ugyanazon pavillonban az egész emeleti lakás 570 kor. s végre a fürdő házban a Dobos felé néző sarokszoba 260 koronáért f. é. május 1-től nov. 1-ig terjedő időre a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztályánál kibérelhető.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres **Hajduság-pedró** használata által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszerárban, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznel H.-Szoboszlón.

Árverési hirdetmény.

Mindazon zálogtárgyak, melyeknek határideje lejárt, f. é. **ápril 26-án d. u. 2 és fél órakor.** iparhatósági kiküldött jelenletében, nyilvános árverésen elfognak adatni.

Debreczen, 1901. ápril 10-én.
Első debreczeni magán kézi zálog kölcsön intézet.
Főpiac, Szent-Anna-utca sarkán. 2-ik ajtó.

Czement sajtolt téglá, sárga és piros elszigetelő lemez gipsz.

Legolcsóbb bevásárlási forrás **legnagyobb raktár.**

A beocsini cementgyár a kőbányai gőztéglagyár az egeresi gipszgyár egyedüli képviselője

STEGMÜLLER ÁRPÁD
Debreczen, Kölcsei-u. 3.
Videki megrendelések pontosan teljesíttetnek. — Telefon 255.

Főügynökségünk részére keresünk egy tehetséges, megbízható, szolid és szorgalmas

üzletszerzőt

fix fizetés és jutalék mellett. Köles-nös megegyezés létrejötté esetén biztos állás, később a társaság nyugdíj-pénztárába való felvétellel.

Írásbeli ajánlatok az eddigi alkalmazás és igény megjelölésével hoz-zánk intézendők.

Közgazdasági bank.

Alapi Salamon Géza-féle

SZULINI

Korona-Forrás

legszénsavasdusabb, nem műsavval telített, természetes ásványviz.

Kitünő gyógyital

gyomor, bél, hólyag, légeső és gégehurut ellen.

Hazánk legjobb borvize.

Savanykás borral, vagy — főleg nők és gyermekek számára — gyümölcs szörppel felsőges üdítő italt szolgáltat.

Kapható minden fűszer és csemege üzletben.

Kunz József és Társa

czégnél, kistemplombazár

A legújabb

női ruhaszövetek,

selyem árúk, mosó kelmék

nagy választékban

igen jutányos áron

szerezhetők be.

Maradékok és kiselejtezett ÁRUK

rendkívüli leszállított áron

adatnak el.

Nyári mosó szövetek

nagy választéka

Kardos László

nagykereskedésében.

A többek között:

Szines francia kartonok, Zeffirek, selymes Lyones, fehér és szines picétek, ajouros batisztok és himzett szövetek.

Minták szívesen szolgáltatnak.

Lukács Vilmos

építési anyagok és gazdasági cikkek raktára, tetőfedő és aszfalt Vállalata

DEBRECZEN; Hatvan-utca 5.

A tavaszi építkezések beálltával ajánl:

Ia PORTLAND CEMENTET.

Ia ROMÁN CEMENTET a beocsini cementgyári Unio gyártmányát nagyban és kicsinyben,

ASZFALT ELSZIGETELŐ LEMEZEK alapfalak elszigetelésére.

ASZFALT KÖFEDÉLLEMEZ (kátrány lemez), **KÁTRÁNYMENTES VALÓDI SZAGTALAN ASZFALT LEMEZEK** tetők befedésére.

KARBOLINEUMOT TINCTURÁLT VIZMENTES

KÖSZENKÁTRÁNYT fa mázolására.

CZEMENT és KERAMIT LAPOKAT. KOAGYAGCSŐVEKET legjutányosabb árak mellett.

Mindenemű szakbavágó munkák kivételre, nedves falak szárítására vállalkozók.

Czimeket

közöl ajánlatok megtevésére, az összes országokban létező bármely foglalkozáshoz tartozó egyénokről a nemzetközi czimiroda

Josef Rosenzweig & Söhne Bécs I. Backertrasse 3. Interurb. Telef. 8155. Prosp. ingyen.

Női és férfi ruhák
Festése és tisztítása

kifogástalanul Hrabéczy Antal

kelmefestő és tisztító intézetében eszközöltetik.

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42.